

Kurs: MPS11009 Examensarbete 15 hp

2013

Lärarexamen

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

Handledare: Per-Henrik Holgersson

Ann-Sofi Andersson

Musiklärares arbetsituation i grundskolan

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att belysa musiklärares arbetssituation och deras arbetsuppgifter. För att detta skulle kunna undersökas gjordes en kvalitativ intervjustudie med semistrukturerade frågor. Tre musiklärare som alla arbetade inom den kommunala grundskolan intervjuades. Resultatet visar att samtliga respondenter upplever stress och hektiska arbetsdagar. Detta överensstämmer väl med tidigare studier och undersökningar som också belyses i denna studie. Respondenterna anser att de har alldeles för mycket administrativt arbete som ska göras och att fokus inte ligger på deras huvuduppdrag – att få undervisa och vara musiklärare. Arbetsuppgifter som att fylla i frånvaro, föräldrakontakter och omdömesskrivning tar upp mycket av deras arbetstid samtidigt som mer tid till planering av undervisning eftertraktas. Trots att respondenterna pekar på många negativa aspekter i deras arbete anser de att musikläraryrket är positivt och att de tillsammans med elever får uppleva många värdefulla ögonblick. Speciellt i form av avslutningar och andra evenemang där musiken har en stor plats.

Ämnesord: Musiklärare, arbetssituation, undervisning, administrativt arbete.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte.....	1
1.2 Avgränsningar.....	2
2. Bakgrund	2
2.1 Skollag och läroplan.....	2
2.2 Tidigare rapporter och studier.....	2
2.2.1 Grundskolelärares yrkesvardag och tidsplanering	3
2.2.2 Arbetsbelastning inom läraryrket.....	4
2.2.3 Musiklärares arbetssituation.....	4
2.2.4 Musikens och lärarens betydelse för eleven.....	5
3. Metod	5
3.1 Metodval.....	5
3.2 Intervjufrågornas sammansättning.....	6
3.3 Etiska ställningstaganden.....	6
3.4 Urval och undersökningsgrupp	6
3.5 Genomförande av intervjuer.....	7
3.6 Bearbetning av intervjuer och analysmetod.....	7
4. Resultat.....	8
4.1 Slutsats	12
5. Diskussion.....	12
5.1 Metoddiskussion.....	15
6. Framtida forskning.....	15
Referenser.....	17
Bilaga: Intervjufrågor.....	19

1. Inledning

Musik finns i alla kulturer och berör människor såväl kroppsligt som tanke- och känslomässigt. Musik som estetisk uttrycksform används i en mängd sammanhang, har olika funktioner och betyder olika saker för var och en av oss. Den är också en viktig del i människors sociala gemenskap och kan påverka individens identitetsutveckling. I vår tid förenas musik från skilda kulturer och epoker med andra konstformer i nya uttryck. Kunskaper om och i musik ökar möjligheterna att delta i samhällets kulturliv (Skolverket, 2011a. s. 100).

Citatet ovan är inledningen i kursplanen i musik. Det är en vedertagen uppfattning att musik är en viktig del i människors liv. I dagens samhälle är musiken lättillgänglig och många lyssnar till musik dagligen. Musikämnet i skolan och dess lärare har ett viktigt uppdrag med att få elever intresserade av det musiska området och att ge varje enskild elev möjlighet att utvecklas.

Själv håller jag på att utbilda mig till musikhögskola och ska snart ut i arbetslivet. Att få undervisa och se elevers utveckling i musik kommer att bli en rolig och spännande utmaning. När jag tidigare jobbat i skolan eller varit på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) har jag dock sett att musikhögskolor har många olika arbetsuppgifter och att fokus kommer bort från själva undervisningen. Detta är något jag förstått som att många lärare är missnöjda med. Eftersom jag själv utbildar mig till musikhögskola har jag valt att fokusera på just denna yrkesgrupps situation i denna studie.

Att arbeta som musikhögskola anser jag kräver hög kompetens och det är många saker att hålla reda på. Olika instrument, sång, teori och musikhistoria är några av de delar musikhögskolor ska lära sina elever (skolverket, 2011a). Dessutom ska musikhögskolor ofta ha hand om eller vara en del av avslutningar eller andra event där musikinslag förekommer. Musikhögskolor träffar ofta ett stort antal elever varje vecka som de ska undervisa samtidigt som de ska se till att varje elev får det stöd de behöver. Ibland ingår det i arbetet att vara mentor, skriva omdömen, sätta betyg och göra annat administrativt arbete. Det finns läroplaner, betygskriterier och kursplaner som musikhögskolor måste följa. Trots att det finns olika moment och dokument att förhålla sig till måste de se till att det blir ett bra arbete i klassrummet. Lärare bör vara goda pedagoger och se till att eleverna lär sig det de ska vid lektionstillfällen. På den här punkten ser det ut att brista i dagens skolor. I debatter och artiklar visas det att lärare idag inte hinner med just den viktiga delen att lära ut. Många drunknar i pappersarbete och tappar fokus på undervisningen (ABC, 2013: ABC, 2013b; Lärarförbundet, 2013; Lärarnas riksförbund 2013a; Tottmar, 2013). Detta är oroväckande och ska därför belysas i denna studie. I fokus står musikhögskolor och deras arbetssituation.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att belysa hur musikhögskolor kan uppleva sin arbetssituation och sina arbetsuppgifter, att få en djupare förståelse för hur dessa uppfattar sitt arbete.

Följande två frågeställningar ska besvaras:

- Hur uppfattar musikhögskolor sin nuvarande arbetssituation i förhållandet mellan administrativt och pedagogiskt arbete?
- Hur upplever musikhögskolor sina arbetsuppgifter?

1.2 Avgränsningar

Studien är inriktad på musiklärare som är verksamma inom den kommunala grundskolan. Fokus ligger på det administrativa arbetet jämfört med det pedagogiska.

2. Bakgrund

I detta kapitel redogörs för tidigare forskning och rapporter som berör denna studies ämnesområde. Skollagen och läroplanen, dess mål och krav på lärare samt annan information om musiklärarens arbetssituation, lärares yrkesvardag och stress tas upp.

2.1 Skollag och läroplan

Enligt skollagen (Svensk författningssamling, 2010:800) ska alla elever ges förutsättningar som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket, 2011a) kan man läsa om hur undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Därtill ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas och går framåt och får möjligheter till ämnesfördjupning.

Utvecklingssamtal kring elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling ska ske minst en gång varje termin. Under detta samtal ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare närvara. Informationen vid samtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen. En skriftlig individuell utvecklingsplan ska utföras och läraren ska ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. Dessutom ska läraren sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och utvecklas i största möjliga mån inom ramen för läroplanen (Svensk författningssamling, 2010:800). Fortlöpande information om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling ska ske med föräldrarna eller vårdnadshavare (Skolverket, 2011a).

Vid betygssättning ska det finnas underlag om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Läraren ska utnyttja all tillgänglig information och göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i ämnet. Utifrån kursplanens krav ska en allsidig utvärdering av varje enskild elevs kunskapsutveckling göras, dels muntligt men även en skriftlig redovisning till eleven, hemmen och rektor ska ske (Skolverket, 2011a).

Ovan framgår att det finns olika styrningar och regler att förhålla sig till som lärare och att eleverna ska ges sådana förutsättningar de behöver för att lyckas och utvecklas. Detta är relevant att belysa då det redogör för olika arbetsuppgifter som en musikalärare kan tänkas ha och kan relateras till respondenternas svar angående deras arbetsuppgifter och arbetssituation.

2.2 Tidigare rapporter och studier

Musiklärarens arbetssituation och uppgifter står i fokus för denna studie. Därför är tidsaspekten och de olika arbetsuppgifterna viktiga att belysa. Nedan följer en redovisning av tidigare forskning och rapporter som innefattar dessa aspekter. De första

rapporterna tar upp lärares arbetssituation generellt medan de senare talar specifikt om musiklärare.

2.2.1 Grundskolelärares yrkesvardag och tidsplanering

Läraryrket (2013) visar i en rapport på att lärare i grundskolan i sin tjänst i snitt har cirka 15 minuter till för- och efterarbete per lektion i veckan. Det räcker inte för att för- och efterarbeta bra lektioner. Undervisningens kvalitet påverkas negativt och lärarna mår dåligt på grund av stress. Rapporten understryker vikten av att som lärare dokumentera elevernas framsteg och lärande, men menar att allt pappersarbete gått alldeles för långt. Kärnan i en lärares arbete borde vara undervisningen och inte andra uppgifter som lagts på lärare idag. I cirka 35 timmar i veckan har grundskollärare en grundbelastning av arbetsuppgifter i skolan. Det kan vara allt från att vara rastvärd, undervisa, närvara vid möten med andra lärare till att följa upp elevers frånvaro. Inom ramen för de här timmarna ligger inte tid till för- och efterarbete av lektioner, vilket gör att det blir svårt för lärare att hinna med detta. Utöver dessa uppgifter tillkommer dessutom andra arbetsuppgifter så som skriftliga omdömen, utvecklingssamtal och betygssättning. Vidare säger rapporten att ett stort problem är att många av dessa extrauppgifter ska hinnas med samtidigt under en kort period, ofta mot slutet på en termin. 93 procent av de svarande i undersökningen tror att kvaliteten på undervisningen skulle bli bättre om de fick mer tid till planering och efterarbete. Skolverket (2009) skriver att det finns tydliga samband mellan lärarinsatser och elevers kunskapsresultat. Det är högst sannolikt att eleverna skulle lära sig mer om lärarna hade mer tid att avsätta till att förbereda sina lektioner.

I en rapport från Skolverket (2013) står det om hur viktigt det är att som lärare ha en bra tidsplanering och att lärare beroende på hur de fördelar tiden skapar olika förutsättningar för kvaliteten i skolan. De senaste åren har det förväntats att lärare ska utföra, inte bara traditionella undervisningsuppgifter, utan även allt fler andra uppgifter. Rapporten grundar sig på data insamlad från cirka 3600 lärare i grundskolan runtom i Sverige. Resultatet visar på att en majoritet av lärarna (åtta av tio) anser att administration och dokumentation tar alldeles för mycket tid i deras tjänster. Tid som de hellre skulle vilja lägga på planering och reflektion kring undervisningen och deras läraruppdrag. En annan antydning från rapporten visar att det lagts till nya arbetsuppgifter på lärare men det framgår inte att andra uppgifter i någon större omfattning tagits bort. Rapporten menar att de arbetsuppgifter som nu kommit i kläm och som grundskollärare tar tid ifrån främst är planeringen av undervisning, reflektion av dessa och deras uppdrag som lärare. Vidare i rapporten går att läsa att tid till reflektion är runt tjugo minuter under en arbetsdag. Allt arbete som ålagts lärare idag gör att många lärare inte hinner med allt som ska göras under en arbetsdag. Därför jobbar många fler timmar under en arbetsvecka än vad som ingår i deras tjänst.

För att lärare ska kunna genomföra undervisning på ett givande sätt krävs tid till planering av undervisning. Planeringen skapar en struktur för både lärare och elever. Den ger läraren ett stöd i undervisningen och kan hjälpa till att försäkra att undervisningen leder mot de nationella målen. Läraren ska även kunna använda planeringen för att utvärdera elevernas kunskaper och den egna undervisningen samt för att kommunicera med elever, föräldrar, rektor och andra lärare. Även tid till att bedöma elevers arbete och kunskapsutvecklingen, egen tid till reflektion, huruvida den egna undervisningen tillgodoser elevernas behov, behövs (Skolverket, 2011b).

I skolorna finns lärare och annan personal med särskild utbildning för IT, rastverksamhet, pedagogiska utredningar med mera. De är dock alldeles för få och bristen på sådana resurser blir en belastning för flertalet lärare, som inte kan koncentrera sig på sin undervisning. Idag behövs mer resurser till stöd- och specialistfunktioner i skolan (Läraryrket 2013).

Undersökningarna och rapporterna ovan tar upp relevanta fakta för denna undersökning då de visar på hur lärares yrkesvardag kan se ut.

2.2.2 Arbetsbelastning inom läraryrket

Information som tagits fram och som redovisas nedan är av vikt för detta arbete då det tar upp arbetsbelastning, statistik från arbetsmiljöverket och hur lärare ser på sitt yrke.

Viktigt, intressant och stimulerande. Så beskriver de svarande lärarna läraryrket i en arbetsmiljöundersökning gjord av Lärarnas riksförbund (2013b). Där framgår att lärarna uppfattar sitt arbete som meningsfullt och att de anser sitt yrke vara fritt och självständigt, samt att det tillför samhället något positivt. Däremot ser de brister i löneutveckling, karriär och en alldeles för stor arbetsbörda när de beskriver sin arbetssituation. Undersökningen visar också på att arbetsbelastningen generellt har ökat i skolan, framförallt det administrativa arbetet och elevsociala kontakter. Just det administrativa arbetet riskerar att öka för lärare som undervisar ett stort antal elever varje vecka.

Mellan åren 2008 och 2012 var nästan hälften av arbetssjukdomarna inom grundskola och gymnasium socialt - eller organisatoriskt relaterade. Stress på grund av otydliga krav och för hög arbetsbelastning var en stor del av dessa anmälningar. När arbetsbelastningen blir för hög under en lång period ökar risken för stressrelaterade problem, så som brist på sömn, svårigheter att slappna av efter arbetet, problem att samarbeta med kollegor och elever samt återkommande huvudvärk. I skolan kan till exempel hög arbetsbelastning vara att lärare jobbar mycket övertid och att tid till rast och återhämtning knappt finns (Arbetsmiljöverket, 2013).

Konsekvenser av stress kan vara huvudvärk, sömnproblem, depression och ångest. Även stress kan leda till att man fattar dåliga beslut både i jobbet och privat och påverkar arbetsprestationen negativt (Quick, 1997).

2.2.3 Musiklärares arbetssituation

Lärarnas riksförbund (2013a) har även gjort en undersökning som visar på den tidsbrist lärare har. Undersökningen är avgränsad till musiklärare inom grundskolan. Det var cirka 400 lärare som deltog i studien. Enligt den finns det inte tillräckligt med tid för dokumentation och reflektion för musiklärarna, 87 procent svarar att de inte hinner med allt som ska göras inom dessa områden. Framförallt gör detta att de inte hinner med att lektionsplanera och att följa upp varje elev så som de skulle behöva. Undersökningen menar att bedöma inom musikämnet kan skilja sig en del från andra ämnen. Bedömningen behöver göras under pågående undervisning eller i direkt anslutning till lektionerna, något som inte alltid krävs i andra ämnen. I musikämnet är det ofta praktiska färdigheter som ska bedömas vilket innebär att det inte finns något musiklärare har nedtecknat på papper som till exempel ett prov eller liknande som kan läsas senare. Om bedömningen ska vara rättvis och se till enskilda individers prestationer behövs det tid till det. Det går inte att vänta med att reflektera kring och dokumentera elevers utveckling till en dag senare. Undersökningen menar vidare att därför är musikämnet i extra behov av undervisning i mindre klasser. Som det ser ut för tillfället så ligger gruppstorlekarna i snitt på 21 elever per klass, men elevantalet kan vara så högt som 30 per klass. I rapporten går även att läsa att det stora elevantalet en musiklärare har varje vecka är något som gör det svårt för lärarna att uppfylla alla krav som ställs på dem. En musiklärare undervisar i snitt 232 elever i veckan, men vissa har upp till 400 elever att undervisa. Att anpassa undervisningen till varje elevs behov och hinna med att reflektera kring eleverna blir därför väldigt svårt för musiklärare. Det är inte de bästa villkoren de har för att hinna med sitt arbete.

Om elever ska få möjlighet att utveckla de kunskaper och färdigheter de ska för att nå målen i musikämnet måste det finnas god organisation kring ämnet. Ofta ges musikämnet inte de förutsättningar som behövs för att eleverna ska kunna utvecklas. Det kan vara att det inte finns tillräckligt med instrument eller att de inte har en musiksal utan ett vanligt klassrum att arbeta i. Dessutom är det så att bristande organisation och planering av ämnet medför att eleverna får sämre förutsättningar att lyckas. Skolornas arbete med mål

och betygskriterier för musikämnet har stor betydelse för kvaliteten, liksom uppföljningen av resultaten (Skolinspektionen, 2011).

Studierna ovan visar på några punkter där musikämnet och dess lärare skiljer sig från mer teoretiska ämnen gällande bedömning och hur viktigt det är att få tid till för- och efterarbete. Halvklassundervisning skulle underlätta undervisningen i musik och de flesta musiklärarna anser att det också behövs för att rättvis bedömning och målen ska uppnås. Detta är något som är väldigt intressant med tanke på den här studien och dess syfte.

2.2.4 Musikens och lärarens betydelse för eleven

Musiken är ett viktigt redskap för elevers identitetsutveckling, musik används för att ändra eller bekräfta känslolägen och sinnesstämningar och därmed till ökad självförståelse. Elevers kunskap om musik genereras via musikämnet i skolan samt i andra sammanhang där eleverna lyssnar på, samtalar och utövar musik (Bergman, 2009).

För att eleverna ska utveckla en kreativ förmåga i relation till ett mål är musiklärarens feedback och bedömning viktig. Läraren ska vara en förebild för eleverna i musik. Genom att förebilda och visa något som eleven lockas av skapar en motivation hos eleven att försöka själv. Musikämnet har ett speciellt uppdrag i att utveckla sociala processer i en komplex värld. Om lärandet ska vara lyckosamt ska det vara motiverande och lustfyllt (Linge, 2013).

Läroutbildning och utbildning i undervisningsämnet, inställningen att det är roligt att undervisa i ämnet samt en uppmärksamhet på styrdokumentens måluppfyllelsegrad samvarierar positivt med såväl kunskapsresultat som elevernas slutbetyg (Skolverket, 2009).

Kvaliteten i undervisning beror framförallt på kvaliteten hos läraren. Denne måste kunna värdera varje elevs styrkor och svagheter och därigenom välja rätt metod för att få dem att lära sig. Detta måste ske på ett effektivt och kompetent sätt (McKinsey & Company, 2007).

3. Metod

Det här avsnittet beskriver tillvägagångssättet för valet av studiens metod, urval, genomförande av intervjuer samt etiska ställningstaganden.

3.1 Metodval

Syftet med studien var att belysa musiklärarens arbetssituation och arbetsuppgifter. Detta gjordes genom en kvalitativ intervjustudie. Enligt Bryman (2008) ligger tyngden på den intervjuades synsätt och egna uppfattningar i en kvalitativ undersökning istället för på forskaren i fråga, vilket är vanligt i kvantitativa undersökningar. Kvale (1997) skriver att syftet med en kvalitativ intervju är att få kunskap om den intervjuades livsvärld genom kvalitativa beskrivningar.

Valet av intervju som metod gjordes på grund av att denna form antogs på bästa sätt fånga de intervjuades subjektiva upplevelser av sin arbetssituation. Den intervjuade får mer spelrum att ta upp saker som denne tycker är viktigt och relevant i kvalitativa intervjuer och svaren kan utmytna i ny kunskap och frågeställningar för intervjuaren och för studien (Bryman 2008).

Den semistrukturerade intervjun (Bryman, 2008) användes i studien då den förutsågs vara den bäst lämpade. Intervjun gick in på djupet i frågorna och de intervjuade hade chans att utveckla och ta fram det som de själva ansåg vara viktigt.

Frågorna i en semistrukturerad intervju kan ses som ett frågeschema men där ordningsföljden kan variera. Olika uppföljningsfrågor kan också ställas och varieras beroende på om man anser det vara av vikt för undersökningen. I den semistrukturerade intervjun ligger tonvikten kring funktionen av ett samtal (Bryman, 2008). Enligt Jacobsen (1993) gör den här metoden det möjligt för andra aspekter att komma fram under intervjuens gång som kan vara relevanta för studien men som kanske inte skulle komma fram i en enkätstudie eller en mer styrd undersökning. Kvale (1997) tar upp liknande saker med det han kallar för halvstrukturerad intervju. Han menar att denna intervju består av en rad teman och förslag på frågor som är relevanta till studien som görs. Genom att använda denna metod fanns utrymme för följdfrågor och möjlighet att förändra formen på frågorna eller ta dem i en annan ordning om det passade bättre.

3.2 Intervjufrågornas sammansättning

Intervjuerna baserades på en gjord mall med semistrukturerade frågor som främst var öppna. Jacobsen (1993) beskriver öppna frågor som att de är en inbjudan till den tillfrågande att svara med en berättelse. Detta jämfört med slutna frågor, ju mer slutna desto större sannolikhet att andelen berättande minskar. Öppna frågor valdes till studien då berättelser och längre svar var önskvärda. Demografiska frågor som till exempel utbildning och ålder vävdes in i resten av intervjun istället för att intervjun öppnades med dem. Enligt Jacobsen (1993) kan sådana frågor skapa en känsla av förhör och menar på att det inte är bra att starta upp en intervju med dessa frågor.

Pilotfrågor skickades till handledaren för att sedan revideras innan intervjuerna ägde rum.

3.3 Etiska ställningstaganden

Det finns vissa etiska principer man bör följa när man forskar. Principerna delas in i fyra delar; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Som forskare ska man informera de som berörs av studien vad syftet med studien är, att det är frivilligt att vara med och att man när som helst om man så önskar kan hoppa av studien (informationskravet). Om en deltagare inte längre vill vara med ska denne kunna hoppa av utan några negativa följder för henne/honom (samtyckeskravet). Uppgifter om personer som ingår i en undersökning ska behandlas med största möjliga konfidentialitet och förvaras där obehöriga inte har tillgång (konfidentialitetskravet). Nyttjandekravet innebär att insamlat material endast får användas till forskningsändamålet (Bryman, 2008).

Vid första kontakten med respondenterna berättades syftet med studien, att det var frivilligt att ställa upp och att de skulle få vara anonyma i uppsatsen. Med tanke på konfidentialitetskravet används i denna uppsats fiktiva namn. Detaljerad information som namnen på respondenternas arbetsplats eller deras precisa ålder uteslöts då deras identitet lättare skulle kunna avslöjas. Exakt var skolorna ligger framkommer inte heller utan i undersökningen beskrivs mer generella drag så som elevantal och skolornas ungefärliga geografiska plats.

3.4 Urval och undersökningsgrupp

Ett urval skedde direkt då studien var inriktad på musklärare i den kommunala grundskolan och deras arbetssituation och det bara var dessa lärare som var intressanta för en intervju. I ett tidigt skede kontaktades den som var VFU-ansvarig vid Kungl. Musikhögskolan (KMH). Förhoppningen var att musklärare som har kontakt med musikhögskolan och har vfu-studenter på sin arbetsplats skulle kunna tänkas vara villiga och intresserade av att ställa upp på en intervju. Genom den vfu-ansvarige tillhandahölls

fem mejladresser och av dessa valdes de tre översta slumpmässigt ut, utan bakomliggande tankar på genusperspektiv, för att ta kontakt med.

Förfrågningar om att ställa upp på intervju skedde på telefon med två av de kontaktade. Då den sista inte svarade skickades även ett mejl ut och därefter skedde det återigen telefonkontakt med några dagars mellanrum. En av de tillfrågade tackade nej då denne inte ansåg sig ha tid på grund av redan för mycket arbete och åtaganden. Ytterligare en kommunal skola valdes ut och en ny förfrågan via telefon skedde. Den fjärde tillfrågade tackade ja och intervjudatum bestämdes.

Undersökningsgruppen bestod av tre musklärare som alla var anställda inom den kommunala skolan och alla var verksamma i Stockholmsområdet. De hade alla jobbat olika länge som musklärare och hade olika erfarenheter och yrkesvana. Nedan presenteras respondenterna med fingerade namn.

Eva har jobbat i snart fyra år när hon blir intervjuad. Tidigare studerade hon vid KMH. Hon fick jobbet genom sin sista vfu-plats som var förlagd på den skolan. Hon har jobbat på samma skola sedan hon började arbeta som musklärare. Eva har två musklärarkollegor och jobbar på en av Stockholms största grundskolor med cirka 1000 elever. Skolan ligger i en närförort söder om Stockholms stad. Hon jobbar med elever från årskurs 3 till 9 och har just nu en tjänst som omfattar 80 procent.

Vid intervjutillfället jobbar Anders 100 procent i en närliggande kommun till Stockholm på en skola med cirka 600 elever. Han undervisar elever mellan årskurs fyra och nio och är ensam musklärare på skolan. Han började jobba som musklärare 1979. Tidigare spelade han i band och studerade. Den skola han jobbar på nu har han varit verksam inom i tjugo år.

När Caroline blir intervjuad jobbar hon i Stockholms innerstad och även hon har elever från årskurs fyra till nio. På skolan finns det ytterligare en musklärare. Carolines skola har cirka 800 elever och hon jobbar för tillfället 80 procent. Tidigare har hon studerat vid KMH men har varit yrkesverksam sedan 1997.

3.5 Genomförande av intervjuer

Alla intervjuer skedde på den respektive respondentens arbetsplats. De skedde under arbetstid och respondenterna fick själva komma med förslag på tider de kunde träffas. Det är viktigt att intervjun genomförs där den intervjuade känner sig bekväm och att den sker ostört i en lugn miljö. Det är också bra att rätta sig efter respondentens tider och låta valet av tidpunkt ske av denne (Bryman, 2008; Jacobsen, 1993). Intervjuerna blev mellan fyrtiofem och sextio minuter långa. Efter intervjuerna fördes ljudfilerna över till dator då det var smidigare att kunna lyssna genom denna. Hos Anders var det lugnt och intervjun kunde ske ostört i ett mötesrum i lärarrummet. Carolines intervju skedde i hennes klassrum. Den gick också ostört till förutom under de sista minuterna då elever väntade i korridoren utanför på att få komma in. I Evas skola skedde intervjun i ett gruppum mellan musiksalen och deras lärarrum. Det var en lugn miljö men vid ett tillfälle kom en av hennes kollegor och gick genom rummet. Detta gjorde att Eva tappade fokus och glömde vad hon tänkte säga. Det tog ett tag att komma tillbaka på rätt spår och komma fram till vad hon ville ha sagt.

3.6 Bearbetning av intervjuer och analysmetod

Samtliga intervjuer spelades in för att materialet skulle vara lätt att gå igenom och sedan kunna transkriberas till skrift. Inspelningen skedde med hjälp av mobiltelefon med separat mikrofon. Inspelningarna lyssnades igenom ett flertal gånger för att de skulle kunna tolkas på ett riktigt sätt och för att säkerställa att svaren och citaten var korrekt återgivna.

Att börja med kodningen av materialet så tidigt som möjligt efter insamlad data menar Bryman (2008) kan öka förståelsen av datainsamlingen och dessutom bidra till det teoretiska urvalet. Vidare skriver han att det är bra att läsa det kodade materialet flera gånger eftersom man då lättare kan kategorisera teman. Dessutom underlättar det så att man inte missar något väsentligt. Samma dag som de olika intervjuerna i den här undersökningen ägde rum påbörjades arbetet med transkriberingen och kodningen av materialet.

Ett vanligt sätt att analysera och koda av intervjuuttalanden är att kategorisera dem efter olika teman. Sedan kan man gå tillbaka för att granska de kodade avsnitten igen och koda om dem om det behövs eller lägga dem i en annan kategori (Kvale, 1997). Intervjuerna i den här studien transkriberades och skrevs ner i varsitt dokument för varje respondent. De transkriberade texterna lästes igenom åtskilliga gånger. Detta för att få en helhetsbild och för att olika teman som syftar tillbaka på frågeställningarna och undersökningens fokus skulle hittas och skrivas ner. Flera lika teman, ibland med olika svar, som hade med respondenternas arbetssituation och arbetsuppgifter hittades och togs med i de olika transkriberade intervjuerna. Alla berättade till exempel vilka arbetsuppgifter de hade och hur de såg på sin arbetssituation. När ett tema hade hittats som ansågs relevant markerades detta med en speciell färg i varje dokument för att finna en gemensam röd tråd. Även citat som ansågs representativt för det tänkta temat hittades och lyftes fram. Efter varje gång ett tema hittats lästes texterna igenom ytterligare för att hitta nya teman och citat. En ny färg valdes ut för varje nytt tema. Till slut var alla texter markerade med färger för det som ansågs intressant för studien. Då gjordes en sammanställning av dessa i en resultattext och lästes återigen om ett flertal gånger. De olika teman som framkommit hade även som rubriker i resultattexten sina olika färger men nu användes även olika färger mellan de olika respondenterna. Detta för att lättare se och veta vem som sagt och menat vad av de olika respondenterna.

Bryman (2008) anser att det är bättre att ”städa upp” i ett sent skede då det kan hända att man annars missar relevant fakta och aspekter som senare visar sig vara till nytta. När denna sammansatta text lästes igenom flyttades några texter om som ansågs passa bättre under ett annat tema och en del text togs bort som inte längre ansågs vara nödvändigt att ta med i denna undersökning. De olika teman som fastslagits ur det transkriberade materialet sattes till slut in under större huvudrubriker. Detta kan ses under resultatkapitlet, kapitel fyra.

4. Resultat

Detta kapitel presenterar resultatet av de intervjuer som gjorts och nedan följer en beskrivning på respondenternas arbete och situation. Resultatet kan inte generaliseras då det är för få som intervjuats, men det var heller inte syftet med studien.

Omdömesskrivning och betygssättning ingår i samtliga respondenters tjänster. Alla ska dokumentera varje elev och ge omdömen innan det är utvecklingssamtal varje termin. Betygssättning gör respondenterna på sina elever från årskurs sex. När de ska sätta betyg gäller det att ha underlag för att göra en rättvis bedömning, vilket betyder att det måste finnas tid för att dokumentera och reflektera kring elevernas kunskap och utveckling. Tid de menar inte finns. Alla menar att omdömesskrivning är det som tar mest tid av de administrativa uppgifterna. Trots att respondenterna har mallar för hur de ska skriva så spenderar de många timmar på det. Samtliga vill göra ett bra jobb och känna att det de skriver är meningsfullt till just den specifika eleven, inte något allmänt.

I min värld så antingen försöker du att göra ett bra jobb och då försöker man vara grundlig och då tar det tid. Även om jag har fasta former för det jag skriver så måste jag ändå sortera och tänka på den och den personen (Anders).

Man vill ju gärna att det man skriver ska vara till just den eleven. Det ska ju inte vara något allmänt. Även om man inte skriver några uppsatser så är det ändå mycket jobb med det (Eva).

I nuläget håller man på att plocka bort omdömesskrivning i alla åldrar där det sätts betyg vilket är mycket välkommande hos respondenterna.

Andra administrativa uppgifter som görs är att fylla i närvaro och frånvaro, mejla föräldrar om det behövs, skriva veckobrev och skriva på papper om till exempel ledighetsansökning som sen ska vidare till rektor. Dessutom kan det vara andra åtaganden skolan har som genomförs under året och som det ska jobbas lite extra med. Carolines skola har till exempel i år jobbat med läsinlärning och trygghet tillsammans med eleverna. Då tillkommer det extra arbete med det för henne och då också de administrativa delarna. Hon ska dokumentera hur hon har tänkt att arbeta och gå tillväga med dessa åtaganden och lämna in. Sedan ska hon dokumentera efter utfört arbete då en utvärdering ska göras om hur hon har tyckt att det gått. Mindre uppgifter som att skriva in frånvaro eller skriva på papper eller skicka ut mejl är sådant arbete som pågår varje vecka för alla respondenter och som anses tar alldeles för mycket tid i anspråk sett till helheten.

Att vara mentor lägger till de administrativa uppgifterna ytterligare. Alla respondenterna har för tillfället inte något mentorskap, men alla har erfarenhet av det. I mentorskapet ingår utöver att träffa sina mentorselever också att ha kontakt med föräldrar och att ha utvecklingsamtal. Eva som det här året inte har något mentorskap anser att hennes administration har minskat lite men tycker ändå att det är alldeles för mycket pappersarbete som ska hinnas med. Att hon inte har något mentorskap för tillfället är för att hon, tillsammans med sina musiklearkollegor, talat med rektorn på skolan och berättat att de inte hinner med allt som mentorskap innebär då de ofta är borta på andra uppdrag i sin roll som musikleare. Detta gäller speciellt vid samlingar eller avslutningar av något slag. Även Anders och Caroline tar upp att de som musikleare ofta har andra uppgifter som kräver deras kompetens när de egentligen ska träffa sina mentorselever. Detta gör att de inte känner sig kapabla att göra sitt mentorskap fullt ut och en stress över att inte tiden finns till att träffa och prata med mentorseleverna infinner sig ofta. Mentorskapet är en stor del av det administrativa arbetet musikleare har och en önskan att detta tas bort från tjänsterna uttrycker alla respondenter. Eva tror att det kanske är lättare för klasslärare som träffar sina elever oftare än musikleare (eller andra lärare som bara träffar eleverna en gång i veckan) att vara mentor.

Både Anders, Eva och Caroline tycker att deras huvuduppdrag, att få vara lärare och undervisa, glöms bort i allt pappersarbete som ålagts dem. Caroline säger att hon nu för tiden måste vara ännu mer noggrann med dokumentationen gällande elevernas kunskaper än vad hon tidigare varit. Detta för att föräldrar ska informeras hela tiden och kunna ta del av sitt barns skolgång och utveckling i högre grad än tidigare. Hon anser att man måste se till att ha ”ryggen fri” om någon klagar på sitt betyg eller om föräldrarna undrar varför man gjort på ett visst sätt. Alla sådana här saker tycker Caroline har ökat under årens gång, speciellt de senaste åren. Anders håller med. Han tycker att det känns som att han sitter på två heltidstjänster, en administrativ tjänst och en lärartjänst. Låt lärare få vara lärare säger han och önskar att det fanns resurser till att anställa någon till uppgifter han anser onödiga i sitt eget uppdrag som lärare och pedagog. Han ser sin nuvarande arbetsituation som ohållbar.

Andra arbetsuppgifter som kommit fram under intervjuerna som respondenterna har är att de ska planka, skriva och arrangera låtar och de ska rodda inför avslutningar och andra evenemang. De ska även vara rastvärdar, de ska vara med vid arbetslagsmöten och andra möten de blir kallade till och alla har även ansvar för musiksalen och dess innehåll, vilket också innefattar instrumentvård. Dessutom kommer det andra uppgifter som ska göras då och då. Det kan vara att ansvara för personalrummet någon vecka per termin, tömma papperskorgen i klassrummet och gå till pappersinsamlingen. Att ingå i något team på

skolan så som antimobbing- eller likabehandlingsteamet är även det en vanlig förekommande arbetsuppgift.

Eva menar att hon har alldeles för många arbetsuppgifter och tror inte att någon klarar av att jobba heltid som musiklärare, i alla fall inte under många år. Arbetsuppgifter som till exempel rastvärd, mentorskap och mycket av den dokumentation som ska göras skulle respondenterna gärna se försvinna till förmån för undervisning och planering. Att det behövs dokumentation för att ha underlag till betygssättning förstår de men de skulle vilja ha en förändring så att undervisningen prioriteras, vilket de inte känner att den gör för tillfället. Mer resurser till skolorna tror alla skulle underlätta den egna arbetssituationen.

Anders poängterar även att vara lekfarbror, psykolog, terapeut och vara en extra förälder till elever ingår i tjänsten som musiklärare.

Eva har 15 klasser och undervisar i helklass. I varje klass ingår cirka 27 elever. Caroline jobbar också med helklasser för årskurs tre till fyra men har fått igenom att arbeta med halvklasser i de högre stadierna då hon menade på att eleverna inte skulle klara av målen i den nya kursplanen annars. Hon har något färre elever i veckan, cirka 300, jämfört med Eva och Anders. Anders har i sitt arbete hand om, precis som Eva, runt 400 elever i veckan. Han arbetar också med helklasser men skulle önska att det gick att ordna så att det blev halvklasser istället. Både Eva och Anders tror att deras arbetssituation skulle bli bättre om de fick undervisa i halvklasser istället för helklasser. De menar att de då lättare skulle se eleverna och kunna anpassa undervisningen bättre för varje elev. Caroline som har halvklasser i de högre åldrarna förstår inte hur målen kan nås i de skolor som har musikundervisning i helklass. Hon tror att det blir väldigt mycket godtycklig bedömning för dem.

När det gäller lucia, avslutningar och andra förekommande evenemang med inslag av musik är alla respondenterna involverade på något sätt och ofta är det de som har huvudansvaret.

Något som alla respondenterna tar upp är att de anser att musiklärare är ett roligt och viktigt yrke. I deras arbete ser de undervisningen, att lära ut och eleverna som de viktigaste delarna. Att få musicera tillsammans med elever och se dem utvecklas inom musiken menar Anders är en väldigt bra motivation och inspirationskälla till att fortsätta arbeta med musikämnet. Även Caroline tar upp samma saker och säger:

Att få jobba med musik på det här sättet - att sjunga med dem och spela med dem och se liksom hur de lyckas. Jag har svårt att tänka mig att ett teoretiskt ämne kan vara lika givande på det sättet.

Caroline tar här även upp en annan sak som även Anders och Eva nämnt i intervjuerna. Nämligen att de tror att musiklärare får se och dela något med eleverna som andra lärare i mer teoretiska ämnen inte får. Det handlar ofta om att, tillsammans med eleverna, få uppleva roliga händelser som sker i skolan där musik är en del av händelsen. Elever och musiklärare jobbar hårt tillsammans mot ett mål och respondenterna får se hur eleverna utvecklas under processens gång.

Undervisningen och eleverna är för respondenterna kärnan i deras arbete. De säger alla att det måste finnas tid till planering för att undervisningen ska bli så bra som möjlig men menar att den tiden som behövs för detta inte finns. Ingen av dem tycker att de hinner med att planera lektioner så som de skulle vilja. Att planera lektioner ingår i samtliga respondenters arbete men alla menar att planeringstiden försvinner till fördel för all dokumentation och administrativt arbete som de ska utföra. En önskan som alla respondenter har är att det skulle finnas plats för sammanhållen tid till endast planering i deras arbetstid. Caroline har ett långt pass som egentligen är avsatt för planering vilket hon tycker är bra. Samtidigt berättar hon att det alltid är andra uppgifter som också måste utföras under den tiden. Ofta kan det handla om dokumentation för någon mentorselev, ledighetsansökning, registrering av frånvaro eller kopiering. Även tid till för- och

efterarbete mellan lektionerna är något som efterfrågas av respondenterna. Att kunna för- och efterarbeta mellan lektioner anser Caroline skulle gynna undervisningen. Samtliga menar att när det är så mycket dokumentation och omdömesskrivning som det är idag så är det planering av lektioner som inte görs och i slutändan är det eleverna och undervisningen som blir lidande.

Slutet på varje termin anses mer stressig och hektisk än övrig tid på läsåret. Eva menar, precis som Anders, att hennes arbetssituation är ohållbar. Hon jobbar mer än sin 80 procents tjänst och känner inte att hon hinner med allt hon skulle vilja. Eva menar att mycket av hennes arbete bara blir ”good enough”. Anders har själv tagit stryk av jobbet. Han har tidigare varit sjukskriven på grund av stress och säger att det har med jobbet att göra. Han försöker nu ta det lugnare och gör inte mer än vad han behöver. Caroline som även hon jobbar 80 procent försöker så gott hon kan hålla sig till den procenten. Hon säger att det är tråkigt att hon inte hinner göra allt hon ska på ett bra sätt men att det får vara så. Hon påpekar att det här förmodligen inte kommer att bli ett av hennes mest plikttrogna år på grund av detta men har gått ner i tid för att kunna ägna sig åt annat en dag i veckan, inte jobba gratis.

I grund och botten tycker alla, som också tidigare sagts, att det är ett väldigt roligt och givande jobb. Att få jobba med musik och se elever utvecklas och få ett större intresse för musik ser de som en positiv utmaning. Under arbeten med avslutningar och lucia känner de att de får bättre kontakt med de elever som medverkar. De sliter mycket tillsammans med dem och tycker att både eleverna själva och deras egna relationer med eleverna stärks under arbetets gång. ”Jag får vara med och dela något som oftast är en väldigt positiv upplevelse med eleverna” (Caroline). Anders som ofta spelar tillsammans med sina elever och alltid är med vid alla avslutningar säger ungefär samma sak: ”Att arbeta tillsammans med något, som mynnar ut i en konsert eller liknande leder till gemenskap och den upplevelsen kan man leva länge på”. Eva berättar att det för henne är viktigt att ha en bra relation till eleverna och att hon vid sådana här tillfällen kan bygga på dessa relationer.

Samtidigt ser de också dessa uppgifter som väldigt hektiska. Det är mycket jobb med att sätta upp ett luciataåg varje år och det finns inte alltid tid för det i deras tjänster. Caroline har fått lite tid avsatt i sin tjänst för dessa uppdrag, och Anders lägger in exempelvis luciarepetition på elevens val. Men alla poängterar att det absolut inte räcker med den extra tiden och att de alltid känner stress inför dessa uppgifter och arbetar mer än vad det är tänkt att de ska.

Man tar inte fram en kör ur garderoben och trycker på play och sen tillbaka och ett år senare kommer de ut igen. Det är ju nya ungar och många drivande som har varit med har ju slutat (Anders).

Anders menar på att repetitioner och planering inför ett uppträdande tar tid och också att många runtomkring inte verkar förstå hur pass mycket jobb det faktiskt ligger bakom. Även om lucia infaller varje år så är det nya elever som ska lära sig sångerna och arbeta fram luciataåget. Att det ingår i en musiklärares tjänst att arbeta med avslutningar och konserter tycker alla är en självklarhet, däremot önskar alla att det fanns mer avsatt tid för under deras arbetstid. Arbetsdagarna blir längre och det blir mer intensivt under sådana här evenemang. Alla respondenterna har förtroendearbetstid som de får bestämma över och där de lägger in repetitioner. Men förtroendearbetstiden räcker ändå inte till när det är så mycket som ska göras under en kort tidsperiod. Ser man till slutet på terminerna så är det avslutningar men också omdömen och betygssättning som ska göras parallellt med den vanliga undervisningen, något som respondenterna tyvärr anser kommer i kläm.

Samtliga respondenter ser att musikämnet är ett viktigt ämne som tillför skolan och eleverna något positivt. Det har en stämningshöjande funktion på skolan menar Eva och fortsätter vidare med att hon tror att musikämnet och de upplevelser det ger följer med eleverna i positiv bemärkelse långt efter att de slutat i skolan. Caroline påpekar att

musiken i skolan skapar en gemenskap och att elever genom ämnet får känna att de ingår i ett sammanhang och är en del av skolan.

En annan viktig sak som tagits upp bland respondenterna är att de vill att alla elever genom musikämnet ska stärkas och känna att de klarar av att spela och sjunga. De kan så mycket mer än vad de tror menar Anders. Men för att respondenterna ska lyckas med sitt arbete återkommer de till att berätta att det krävs tid och engagemang. I all stress som de känner avtar engagemanget ibland och de ser att eleverna är de som lider på grund av det.

Alla tre respondenter har ett stort elevantal varje vecka. De ska försöka individanpassa undervisningen och se till alla elevers utveckling.

Det är som en utopi att som helklasslärare ska individanpassa lektioner för 30 elever och se var och ens personliga utveckling. (...) Fint att tänka men ett helvete att genomföra (Anders).

Att hinna med att dokumentera varje enskild elevs arbete och utveckling menar respondenterna är ett svårt uppdrag. Eva menar att man egentligen skulle behöva dokumentera under lektionernas gång. Hon anser att hon hinner glömma bort vad som hände och vilka som gjorde vad innan hon hinner skriva ner det. Det kan ofta vara så, vilket alla respondenterna bekräftade, att de bara har fem minuter mellan varje lektion under en dag. När det sedan finns lite tid till att dokumentera kan det vara upp emot 75 elevers prestationer som ska skrivas ner.

4.1 Slutsats

Det som främst kommit fram i undersökningen är att respondenterna upplever stress, tidsbrist och jobbar med mycket administration i sitt yrke som musiklärare. Samtidigt ser de sitt musikläraryrke som positivt. De får tillsammans med elever uppleva konserter och avslutningar som ger ett positivt gensvar genom att deras relation till eleverna stärks.

5. Diskussion

Resultatet visar i enhet med tidigare forskning (Läraryrket, 2013; Skolverket, 2013; Lärarnas riksförbund, 2013a) att lärare ser sitt yrke och arbetssituation som stressigt och att de önskar mer tid till för- och efterarbete av lektioner.

Stress kan påverka arbetsprestationen och det blir svårare att ta relevanta beslut (Quick, 1997). Om en lärare känner sig stressad kan resultatet av dennes undervisning och planering påverkas till det negativa och därigenom kan elevernas undervisningssituation och resultat bli sämre. Linge (2013) menar att det är viktigt att musikläraren är en förebild, kan ge feedback och bedöma eleverna för att de ska bli motiverade och öka sin kreativitet. Arbetet inom ämnet måste ses som motiverande och lustfyllt.

Om arbetstiden inte räcker till för musiklärare kan de känna stress och det kan påverka arbetsprestationen. Det kan leda till att musiklärare inte klarar av att vara en god förebild och se till att undervisningen går åt rätt håll. Det kan hända att elevernas kunskaper inte utvecklas utan snarare stagnerar om de inte får den motivation eller känsla av lustfylldhet som behövs i undervisningen.

Musiklärarens arbetsuppgifter är inte bara ämnesundervisning. Till arbetsuppgifterna hör också möten, administrativt arbete, betygssättning och annan dokumentation av eleverna. En stor bidragande faktor till den upplevda stressen kan vara ökad administration i deras tjänster. När denna studie görs håller omdömesskrivning i de åldrar som får betyg på att försvinna, vilket kanske löser en del av det administrativa arbete lärare ålagts. Samtidigt behövs det kanske fler resurser till skolorna som till exempel fritidsledare och andra

pedagoger. Fler anställda skulle kunna lätta arbetsbördan för lärare med spetskompetens som då kan få koncentrera sig på undervisningen och eleverna. Omdömesskrivning tar väldigt mycket tid i anspråk enligt respondenterna och det behöver diskuteras vidare om huruvida den gör någon nytta eller ej för elevernas lärande. Även om den nu tas bort i de högre åldrarna och arbetsuppgifterna lättas lite så kanske det vore bra att ta bort det även för de yngre åldrarna.

Alla respondenterna har ett stort antal elever per vecka och ser man på rapporten från Lärarnas riksförbund (2013b) så visar den att desto fler elever man undervisar desto större är risken att det administrativa arbetet ökar. Samtliga respondenter påpekar, precis som Lärarnas riksförbund (2013a), att musikämnet är i behov av halvklassundervisning. De anser att bedömning och att se till alla elevernas behov skulle bli lättare i halvklass. Dessutom tror Eva och Anders att deras arbetssituation skulle förbättras då de i större utsträckning skulle kunna individanpassa undervisningen för varje elev och nå upp till de krav som ställs om de hade halvklasser. De skulle heller inte känna sig lika stressade över att de inte hinner med att hjälpa varje enskild elev om de kan fokusera på ett mindre antal elever åt gången. Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov (Skolverket 2011a). Musiklärarens strävan mot att alla mål ska uppnås kan hända skulle underlättas med halvklassundervisning. Att individanpassa undervisningen i musik med runt 25 elever i en klass tror jag är en stor och svår utmaning. Det kan vara svårt att hinna hjälpa alla och se till allas olika behov. Enligt skollagen (Svensk författarsamling, 2010:800) måste läraren se till att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ges mer utmanande uppgifter för att stimulera eleven till att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

För att detta ska kunna genomföras behövs det tid för musikläraren att under lektionens gång kunna hjälpa elever som lätt når de lägsta kraven att komma vidare. Det kan bli svårt då nivån mellan eleverna kan skifta och många behöver lärarens hjälp med olika saker och tiden är knapp. Skulle undervisningen vara i halvklass skulle möjligtvis chansen bli större att alla elever får den hjälp och stöttning de behöver.

Planeringen av lektioner är något som tagits upp och belysts i denna studie. Att ha en god och bra planering verkar vara viktigt för att undervisningen ska bli så bra som möjlig. Av vad respondenterna berättat så hinner de inte med att planera i den utsträckning de skulle vilja. Skolinspektionen (2011) menar att det måste finnas en bra organisation och goda förutsättningar för musikämnet för att eleverna ska kunna nå de mål och utvecklas i musikämnet som de har möjlighet till. Bristande planering är en av faktorerna till att elever får sämre förutsättningar att lyckas. Skolornas arbete med målen och betygsriterier för musikämnet har stor betydelse för kvaliteten i undervisningen och för eleverna. Att inte hinna planera undervisningen leder i slutändan till att eleverna drabbas. De får inte de förutsättningar som de borde få för att lyckas.

En frustration märktes hos respondenterna när de berättade hur de gärna skulle vilja lägga mer tid till planering men att de inte hinner. Att ha mer tid till planering och efterarbete verkar gynna både elev och lärare. För att den tid som behövs till planering ska finnas måste något annat tas bort. Från respondenternas sida är arbeten som till exempel rastvärd och mentorskap något de gärna kan tänka sig tas bort från deras tjänster. Men den största delen som tar tid från planeringen och som de vill se försvinna är ändå omdömesskrivningen och annan dokumentation. Planeringstid är viktigt både för lärare och elev, vilket Lärarförbundet understryker (2013). Det verkar som att musiklärare ofta är stressade över allt arbete som ska göras. Kanske är det bra om uppgifter så som rastvärd, mentorskap och andra mindre uppgifter (se kapitel 4.1.5) försvinner från deras uppdrag. Samtidigt kan det bli problematiskt för andra lärare om musiklärare inte har dessa uppgifter. Då kan det läggas mer arbete på dessa lärare och det är inte säkert att de hinner med fler mentorselever än de redan har. Även här visar det sig att mer resurser möjligtvis kan vara en lösning.

Respondenterna berättade att de kunskapsmål som är uppsatta för eleverna inte alltid uppnås. Kärnan i en musiklärarens jobb att undervisa glöms ofta bort och andra uppgifter tar över. Samtliga respondenter menar att det är en stor orsak till att kunskapsmålen inte nås. En fundering är om det är bra för musiklärare att ha så många andra arbetsuppgifter så att den egna undervisningen kommer i andra hand. I skolor finns personal med speciell utbildning för till exempel pedagogiska utredningar och rastverksamhet, som kan ses i Lärarförbundets rapport (2013).

Det behövs mer resurser till dessa områden så att lärare med spetskompetens kan få lägga fokus på det de är utbildade till- undervisningen och eleverna. Om musiklärare får mer tid till undervisning och planering skulle de kunskapsmål i musik som de nu menar inte uppnås eventuellt lättare åstadkommas och undervisningen bli mer givande för eleverna.

Anders och Eva ser på sin arbetssituation som ohållbar. Alldeles för mycket pappersarbete har ålagts dem och de känner en stress hela tiden. En stor del av arbetsjukdomarna inom skolan är stressrelaterade och kan orsakas av för hög arbetsbelastning och otydliga krav (Arbetsmiljöverket, 2013). Anders har själv varit sjukskriven på grund av stress och försöker i dagens läge att ta det lugnare än förut. All stress som musiklärare känner kan göra att de känner sig otillräckliga och därigenom inte är nöjda med sin arbetsplats, vilket i sin tur kan hända leder till sämre undervisning och negativa resultat för eleverna. Caroline, som idag försöker hålla sig till den 80 procents tjänst hon har valt, känner att hon inte förmår leva upp till sin ambition om ett bra och kvalitativt arbete, vilket har en negativ inverkan på hur hon upplever sin arbetssituation. Känslan av att hon inte gör ett plikttroget är på grund av för många uppgifter på för lite tid är väldigt jobbig och stressig i sig. Detta tyder på att det finns för mycket arbete på musiklärarens bord. Hinner man inte med allt som ska göras men ändå försöker måste en diskussion med de styrande föras där man måste få hjälp och visa på att situationen är ohållbar. Arbetsuppgifterna måste regleras eller en till musiklärartjänst tillsätts. Frågan är hur och om de ekonomiska resurserna kan omfördelas och prioriteras.

Musiken i skolan har ett viktigt uppdrag i att elever ska ges kunskap inom ämnet för att ges möjlighet att delta i samhällets kulturliv (Skolverket, 2011a). Det gäller att musikämnet håller den standard som behövs för att göra detta möjligt, vilket i sin tur kräver att musiklärare får den tid till planering och ges de förutsättningar som krävs.

Att Eva inte tror att någon kan orka vara musiklärare under en längre period är tänkvärt. Om det är så att fler musiklärare har dessa tankar, att man inte kan vara musiklärare på heltid i längden, så kommer det kanske till slut inte finnas många musiklärare kvar på arbetsmarknaden. Detta är oroväckande då eleverna återigen blir lidande. Om de inte får en behörig lärare i musik blir undervisningens kvalitet kanske sämre och det blir svårare för eleverna att nå upp till kunskapskraven och utvecklas inom ämnet. Ser man till att information om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling ska ske fortlöpande med föräldrarna eller vårdnadshavare läggs ytterligare jobb på lärares uppgifter. Den här informationen är det lärare som har och måste förmedla. Tanken att återkoppla låter bra för utvecklingen men kan tänkas bli en belastning i verkligheten. För att det ska kunna göras måste tiden för reflektion och dokumentation finnas. Om information ska ske fortlöpande måste lärare hela tiden föra en dialog, muntligt eller ofta via mejl, med föräldrar och elev. Tiden för denna uppgift är svår att hitta för redan överbelastade lärare.

I debatter och dagens samhälle fokuseras mycket på allt det negativa med lärares arbetssituation, (ABC, 2013b; Lärarnas riksförbund, 2013a; Arbetsmiljöverket, 2013) så också i detta undersökningsarbete. Att även se det positiva i lärares arbete och lyfta fram det i media kanske skulle göra yrket mer attraktivt, vilket förhoppningsvis i längden skulle öka tillväxten av antalet personer som vill utbilda sig och arbeta som musiklärare i landet.

5.1 Metoddiskussion

Som tidigare sagts så diskuteras och framhävs lärares arbetssituation som väldigt stressig och negativ i dagens samhälle (ABC, 2013b; Lärarnas riksförbund, 2013a; Arbetsmiljöverket, 2013; Lärarnas riksförbund, 2013b). Detta kan ha påverkat respondenterna i denna undersökning. Att hela tiden höra hur sitt arbete är tungt, att man har för dålig lön med mera tror jag kan färga respondenternas svar. Respondenterna betonar allt det jobbiga med deras arbetssituation i intervjuerna, trots att det möjligtvis inte är riktigt så betungande i verkligheten. Lärarförbunden, som ser till lärares bästa, kan även de i undersökningar de gjort (Lärarförbundet, 2013; Lärarnas riksförbund, 2013a; Lärarnas riksförbund, 2013b) framhålla de aspekter, ofta negativa, de vill för att visa på det resultat de vill få fram. Det kan vara något speciellt i en studie de vill ska uppmärksammas och fokuserar då endast på det resultatet.

Respondenterna poängterar flera gånger hur stressade de känner sig. De säger att det handlar om deras arbetssituation och att den är ohållbar. Samtidigt kan också diskuteras om all stress de känner bara handlar om arbetsbelastningen eller om det finns andra orsaker till detta. Det kan vara att det är svårt att få ihop vardagen med familjen eller att de har det svårt att få ihop livspusslet ändå på grund av andra orsaker.

Huvudfrågorna i intervjun (se bilaga) försöktes skrivas så neutralt som möjligt. Samtidigt tolkar respondenterna de på sitt sätt och frågorna kan kanske ses som negativa för några. Med tanke på att respondenterna innan intervjun fick veta att undersökningen handlade om deras arbetssituation, framförallt mellan administrativt och pedagogiskt arbete, kan det tänkas att de redan innan intervjun hade en idé om vilka frågor som skulle komma och därigenom ställa in sig på allt det negativa de anser att all administration för med sig. Administration kan i sig vara en subjektiv ledande fråga.

Jag själv studerar och är yngre än samtliga respondenter. Detta kan man också ha med i beräkningen när man funderar kring intervjuerna. En fundering från mitt håll är att de som äldre och mer erfarna eventuellt vill känna att de vet mycket kring skolämnet och att de vill berätta för mig hur tufft det är och vad jag har att vänta mig.

Jag anser att jag fick fram svar på de huvudfrågor jag hade under intervjuerna, men märkte under transkriberingen att jag hade kunnat styra intervjuerna lite mer då respondenterna ibland kom ifrån ämnet. För att ytterligare få fram relevant fakta hade jag kunnat ställa ännu fler följdfrågor än jag gjorde. Samtidigt är materialet tillräckligt omfattande för att besvara frågeställningarna i den här studien.

Enligt min bedömning var intervjustudien det bästa valet för den här undersökningen. Även om respondenterna kan ha lagt fram sin arbetssituation som värre än vad den kanske är så tror jag inte att det skiljer sig så mycket från sanningen. Jag har även fått gå in mer på djupet kring frågor och fått fram material som är relevant för studien. På det här sättet kom intressant material fram som jag inte tror skulle visa sig i till exempel en enkätundersökning.

Frågeställningarna menar jag har blivit besvarade, vilket visar på att jag använt en lämplig metod för denna undersökning.

6. Framtida forskning

Vid framtida forskning skulle det vara intressant att undersöka hur musiklärares tid i klassrummet spenderas mellan eleverna. Får någon grupp mer av lärarens tid än någon annan?

Att fokusera än djupare kring musiklärares arbetssituation, då även hur arbetsmiljön, lokaler, ljudnivån och deras arbetssituation i klassrummet ser ut skulle också det vara ett

intressant ämne att forska vidare på. Även olika ämneslärares arbetssituation, hur stora eller små skillnader det är beroende på vilket ämne man som lärare undervisar, är en tänkbar forskningsaspekt.

I den här undersökningen menade respondenterna att på att halvklassundervisning skulle gynna musikämnet och eleverna. Det skulle vara spännande att se om det faktiskt är så och också om halvklasser i andra ämnen eventuellt skulle främja eleverna och deras utveckling.

Referenser

- ABC (2013a). *Nyheter* [TV-program]. Sveriges Television, SVT 1, 15 augusti.
- ABC (2013b). *Nyheter* [TV-program]. Sveriges Television, SVT 1, 18 november.
- Arbetsmiljöverket (2013). *Korta arbetskadefakta, grund- och gymnasieskolan*.
http://www.av.se/statistik/faktarapporter/arbetskadefakta/2013_03_Skolan.aspx [2013-11-02] 17:34
- Bergman, Åsa (2009). *Växa upp med musik – Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden*. Göteborg: Humanistiska fakulteten, Göteborgs universitet.
- Bryman, Alan (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 2:3. Malmö: Liber AB.
- Jacobsen Krag, Jan (1993). *INTERVJU Konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Upplaga 1:16. Lund: Studentlitteratur
- Linge, Anna (2013). *Svängrum - för en kreativ musikpedagogik*. Doktorsavhandling. Malmö: Fakulteten för lärande och samhälle,, Malmö högskola.
- Läraryrkesförbundet (2013). *Låt lärare vara lärare*.
<http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/0045C0F9?OpenDocument&menuid=003190E1> [2013-11-17] 11:07
- Lärarnas riksförbund (2013a). *Stäm upp! Om musikämnet i svensk grundskola*.
<http://www.lr.se/opinionpaverkan/undersokningar/arkiv/stamuppommusikamnetisvenskgrundskola.5.efedd3213df4d49ddc3565.html> [2013-11-10] 15:00
- Lärarnas riksförbund (2013b). *Lärarnas riksförbunds arbetsmiljörapport*.
<http://www.lr.se/opinionpaverkan/undersokningar/arkiv/arbetsmiljorapport2013.5.1171153f1407143378d5a52.html> [2013-13-11] 17:00
- McKinsey & Co (2007). *How the world's best-performing school system come out on top*.
<http://mckinseysociety.com/how-the-worlds-best-performing-schools-come-out-on-top/> [2013-11-25] 08:30
- Skolinspektionen (2011). *Musik i grundskolan - Är du med på noterna rektorn?*
<http://www.skolinspektionen.se/sv/tillsyn--granskning/kvalitetsgranskning/genomforda-kvalitetsgranskningar/musik/> [2013-11-13] 14:00
- Skolverket (2009). *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?*
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2260> [2013-11-17] 12:16
- Skolverket (2011a) *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> – Lgr 11 [2013-10-12] 14:25
- Skolverket (2011b). *Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2698> [2013-11-12]17:00
- Skolverket (2013). *Lärarnas yrkesvardag - En nationell kartläggning av grundskollärares tidsanvändning*.
<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3001> [2013-11-12] 17:48

Svensk författningssamling (2010:800). *Skollag*.
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/ [2013-10-12] 14:00

Tottmar, Mia (2013). Frustrerade lärare drunknar i pappersjobb. *DN Stockholm + Bostad*. 8-10 maj, s. 8-9.

Quick, J.C. et al (1997). *Preventative stress management in organizations*. Washington, DC: American Psychological Association.

Intervjufrågor

(bilaga)

Huvudfrågor

- Vilka arbetsuppgifter, förutom undervisningen, har du?
- Hur ser en vanlig arbetsvecka ut för dig?
- Hur ser du på din planeringstid gentemot övrig arbetstid?
- Som musiklektör, ser du skillnad på dina uppgifter jämfört med andra lärares? Ex mentorskaper, rastvärd, avslutningar med mera.
- Har ditt arbete förändrats sedan du började jobba och i så fall hur?
- Skulle du ändra något i din arbetssituation om det var möjligt och i så fall vad?

